

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 28 januari 1932 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion om utbyggnad och ändring
av grunderna för lagen om försäkring för olycksfall i
arbete.*

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 39, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Osberg* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t måtte skyndsamt verkställa utredning om sådan ändring av nu gällande lag om försäkring för olycksfall i arbete, att varje person över viss ålder bleve obligatoriskt försäkrad mot skada till följd av olycksfall i arbete, under förutsättning att behov föreläge, samt om statens övertagande av hela verksamheten, både beträffande förvaltningen och skadeersättningen, och vidare pröva huruvida det vore lämpligt bestämma om grundavgifts erläggande av den obligatoriskt försäkrade, efter samma grunder, som gälla för allmänna folkpensioneringen, och för riksdagen framlägga det förslag utredningen kan föranleda.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för berörda hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete omfattar i stort sett alla lönearbetare. Lagen har sålunda avseende å envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Såsom arbetare i lagens bemärkelse anses ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestämmes, ej heller den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare, ej heller, där arbetet utföres för allenast en arbetsgivares räkning, dennes make och hemmavarande barn eller adoptivbarn och föräldrar eller adoptivföräldrar i förhållande till honom. Utföres arbetet för makars gemensamma räkning, anses de i förevarande hänseende såsom allenast en arbetsgivare.

Gällande bestämmelser.

Lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten; dock kan, där för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare äro arbetsgivare och för vars förbindelser delägarna svara med obegränsad personlig ansvarighet, försäkringen av delägarnas arbetare i stället under vissa villkor äga rum i detta bolag.

Arbetsgivare är berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra dels annan arbetare än i lagen avses för olycksfall i arbete, dels ock i anstalten försäkrad arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring kan ock av ömsesidigt bolag meddelas för delägares arbetare. Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i lagen stadgas må ej avslutas av riksförsäkringsanstalten eller ömsesidigt bolag. Riksförsäkringsanstalten äger dock enligt särskilda bestämmelser sluta avtal om livränta åt barn utom äktenskap och om livförsäkring i samband med egnahemslån samt meddela olycksfallsförsäkring för fiskare, ävensom, enligt Konungens bestämmande, övertaga utgivande av livränta, som på grund av olycksfall skall utgivas av annan än anstalten.

Kostnaden för försäkringen bestrides, med bidrag av statsmedel till omkostnaderna, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren. Avgift för försäkring skall av försäkringsinrättningen bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrives, efter försäkringstekniska grunder provas vara erforderligt för betäckande av den risk, som försäkringen avser, med tillägg i fråga om enskilda försäkringsbolag av ett belopp, motsvarande omkostnaderna för försäkringen. Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall för varje försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften. Enskilt försäkringsbolag, som bedriver i förevarande lag avsedd försäkring, är även skyldigt att till statsverket erlægga bidrag till bestridande av berörda omkostnader. Detta bidrag skall utgå med ett belopp, motsvarande tre procent av försäkringsavgifternas summa. Övriga omkostnader för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet bestridas av statsmedel.

*Lagen den
30 juni 1913
om allmän
pensions-
försäkring.*

Lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring stadgar, att envar svensk man eller kvinna skall, med i lagen angivna undantag, enligt lagen genom erläggande av årliga pensionsavgifter och med bidrag av allmänna medel försäkras till erhållande av pension. Beloppet av den pensionsavgift, som skall av envar avgiftspliktig erläggas, utgör för varje år tre kronor, s. k. grundavgift. Därutöver erlägges av den, som under nästföregående år åtnjutit inkomst av minst 600 kronor, tilläggsavgift med belopp, varierande efter inkomstens storlek.

Pensionsavgift erlägges ej av någon för år före det, under vilket han fyller sexton år, eller efter det, under vilket han fyllt sextiosex år, eller för år, för vilket han icke är i riket mantalsskriven. Pensionsavgift erlägges ej heller av den, som är till arbete varaktigt oförmögen. Från avgiftsplikt äro ytterligare vissa kategorier undantagna, såsom ordinarie innehavare av tjänst, å vilken

lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension eller lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk äger tillämpning.

Tanken att i samband med olycksfallsförsäkring för arbetare anordna en dylik försäkring jämväl för självständiga företagare upptogs redan i *arbetar-* **Historik.**
försäkringskommitténs år 1888 avgivna betänkande. I det av denna kommitté *Olycksfalls-*
avgivna förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete intogs en bestäm- *försäkrings-*
melse av innehåll, att envar näringsidkare eller arbetare, vilken icke eljest vore *lagens giltig-*
enligt lagförslaget försäkrad, skulle äga rätt att i riksförsäkringsanstalten enligt *hetsområde.*
särskild tariff taga frivillig försäkring för olycksfall i arbetet.

Såsom motivering för berörda stadgande anförde kommittén bland annat:

Upprättandet av en för hela riket gemensam försäkringsanstalt möjliggör även avslutande i anstalten av frivillig olycksfallsförsäkring på enahanda villkor som för den obligatoriska. Ju mindre omfattande den obligatoriska försäkringen, åtminstone till en början, göres, desto mera angeläget är ock att såsom komplement härtill bringa en frivillig försäkring till stånd. Enligt föreliggande lagförslag äro jordbruket, hantverkerierna och handeln med flera näringar oberörda av försäkringstvånget. § 35 har därför velat lämna vederbörande arbetsgivare inom sådana icke försäkringspliktiga yrken öppet att i riksförsäkringsanstalten frivilligt försäkra sin personal för olycksfall i arbetet.

Men tillfälle till frivillig försäkring bör icke blott beredas arbetsgivare för deras personal. Det är naturligtvis av lika stor vikt ej mindre för den arbetare, som arbetar för egen räkning utan att vara anställd hos annan, än ock slutligen för dem, som själva äro arbetsgivare, men personligen taga del i kroppsarbetet, att genom försäkring trygga sig och de sina mot följderna av olycksfall, som i arbetet kunna inträffa. Enskilda anstalter bereda väl tillfälle till en sådan frivillig försäkring, men detta torde ej böra hindra att en statsanstalt, som upprättas för den obligatoriska försäkringen, även meddelar frivillig olycksfallsförsäkring för dem, som därigenom vilja komma i åtnjutande av den större säkerhet och övriga fördelar, en sådan anstalt kan erbjuda.

I ett den 10 januari 1908 avgivet utlåtande med förslag om ändring i vissa delar av lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete upptog *riksförsäkringsanstalten* en bestämmelse om rätt för arbetsgivare, som själv deltog i arbetets utförande, att taga försäkring i riksförsäkringsanstalten. Därvid framhöll anstalten, att framställningar i sådant hänseende upprepade gånger inkommit till anstalten från mindre arbetsgivare samt att, då dessa till sin ekonomiska ställning och i övrigt föga skilde sig från de i deras tjänst anställda arbetarna, de i avseende å rätt till försäkring i riksförsäkringsanstalten borde likställas med arbetarna.

Även *ålderdomsförsäkringskommittén* berörde denna fråga i sitt den 19 oktober 1915 avgivna betänkande med förslag angående försäkring för olycksfall i arbete. Kommittén anförde emellertid, att frågan om arbetsgivares eller hans makas rätt att bereda sig själv försäkring enligt de i kommitténs förslag stadgade grunder lämpligen borde ordnas genom särskilda föreskrifter.

I de yttranden, som av myndigheterna avgåvos över ålderdomsförsäkrings-

kommitténs ovannämnda betänkande, berördes även frågan om lagstiftningens utsträckande till självständiga företagare.

Sålunda anförde *riksförsäkringsanstalten* i yttrande den 15 januari 1916:

Att rätt till frivillig försäkring bör beredas arbetsgivare själv och hans maka samt möjligen även mindre näringsidkare, som icke har arbetare hos sig anställd, ävensom att möjlighet till frivillig försäkring mot olycksfall utom arbetet bör bibehållas, synes lämpligt. Riksförsäkringsanstalten har dock icke ansett sig böra nu närmare ingå på denna fråga, utan torde väl riksförsäkringsanstalten framdeles, om förevarande lagförslag blir antaget, få yttra sig rörande de särskilda bestämmelser i dessa ämnen, som kunna anses erforderliga.

Socialstyrelsen anförde i yttrande den 31 januari 1916:

Den vidsträckt omfattningen av förslaget giver detsamma karaktär av en allmängiltig lag om försäkring för olycksfall i arbete, och man väntar med hänsyn därtill, att under den föreslagna försäkringen skola vara inbegripna alla, som från social synpunkt sett kunna anses i behov därav. Kommittén har emellertid stannat vid att låta försäkringen omfatta hos arbetsgivare anställda arbetare, oaktat talrika självständiga mindre yrkesidkare och andra företagare, såsom hantverkare, småbrukare, torpare m. fl., äro i lika grad utsatta för olycksfall och med hänsyn till sin svaga ekonomiska bärkraft lika beroende av sin arbetsförmåga som arbetaren i gemen. Styrelsen kan ej heller underlåta påpeka, att en så föga ekonomiskt motståndskraftig grupp som hemarbetarna uteslutits från försäkringen. Ehuru styrelsen funnit det önskvärt att även de små självständiga företagarna redan nu kunnat medtagas, vill dock styrelsen ej nu påyrka deras inbegripande under den obligatoriska försäkringen, enär därför skulle erfordras en sådan omarbetning av lagförslaget, som möjligen kunde äventyra lagens ikraftträdande vid avsedd tid. Styrelsen inskränker sig därför till att uttala den förhoppning, att även dessa medborgargrupper, vilka socialt sett måste anses vara i behov därav, måtte i en snar framtid göras delaktiga av den utav staten anordnade olycksfallsförsäkringen.

Lantbruksakademien framhöll slutligen, att en avsevärd del av isynnerhet landsbygdens arbetarbefolkning skulle vara utesluten, nämligen torpare, egnahemsbrukare och självständiga yrkesutövare, såsom smeder, timmerkarlar, murare, snickare m. fl., vilka i lika hög grad som lönearbetare i annans tjänst vore såväl utsatta för olycksfall i arbete som ock beroende av sin arbetsförmåga för sin utkomst. Det kunde med fog ifrågasättas, om icke lagen bort, framför tjänstemän och hustjänare, omfatta dessa kategorier, där individen vore att betrakta som varande sin egen arbetsgivare, och om det icke för nu berörda självständiga yrkesutövare borde stadgas obligatorisk självförsäkring. Den rättsliga grunden för en sådan åtgärd vore redan fastslagen i och med antagandet av ålderdomspensioneringslagen.

I propositionen till 1916 års riksdag med förslag till lag om olycksfall i arbete m. m., nr 111, anförde *föredragande departementschefen* i den nu föreliggande frågan följande:

Från några håll har erinrats, att vid lagstiftningens inskränkning till endast lönearbetare, d. v. s. personer, som mot avlöning användas till arbete för arbetsgivares räkning, vissa kategorier av mindre yrkesidkare och andra självständiga företagare, såsom hantverkare, småbrukare, torpare m. fl., skulle komma

att uteslutas, ehuru de mången gång kunna vara i lika grad utsatta för olycksfall och med hänsyn till sin ringa ekonomiska bärkraft vara lika beroende av sin arbetsförmåga som lönearbetare. Det har därför ifrågasatts, om icke den obligatoriska försäkringen borde utsträckas till att gälla även sådana personer.

Helt säkert kunna dylika mindre yrkesidkare, därest de drabbas av olycksfall, ofta komma i en synnerligen betryckt ställning. Frågan om lagstiftning för tillgodoseende av understöd i dylika fall lärer emellertid falla utanför ramen för den nu ifrågasatta lagstiftningen, som ju endast avser att ordna arbetsgivarens ersättningsplikt i förhållande till arbetaren. Otvivelaktigt är dock denna fråga av sådan betydelse, att densamma vid lämplig tidpunkt torde böra bli föremål för särskild utredning.

Vid 1928 års riksdag väcktes inom riksdagen två motioner i ämnet, nämligen nr 206 i första kammaren av herr Sjöblom och nr 119 i andra kammaren av herr Carlsson i Stockholm, vari hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande utbyggnad av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt sedermera för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Andra lagutskottet, som behandlade dessa motioner, anförde i sitt över samma avgivna utlåtande, nr 31:

Det torde icke kunna förnekas, att stora grupper av mindre arbetsgivare och självständiga yrkesutövare äro i ekonomiskt och socialt hänseende likställda med arbetare och sålunda i lika stort behov som dessa av det stöd, som delaktigheten av den sociala olycksfallsförsäkringens förmåner medför. Att dessa befolkningsgrupper icke medtagits vid utformande av den i ämnet gällande lagstiftningen torde bero därpå, att ifrågavarande lagstiftning endast avsetts skola reglera arbetsgivares ersättningsplikt i förhållande till deras arbetare.

Av den utredning, som på utskottets hemställan verkställts av riksförsäkringsanstalten, framgår, att de flesta länder i Europa, där försäkringsplikt införts på den sociala olycksfallslagstiftningens område, numera i sina olycksfallsagar intagit bestämmelser rörande försäkring för arbetsgivare eller andra självständiga företagare. Dylik försäkring är i allmänhet frivillig, men i en del länder omfattar den obligatoriska försäkringen även självständiga företagare.

Det motionsvis framställda yrkandet om utredning rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete har tillstyrkts av såväl försäkringsrådet som riksförsäkringsanstalten, och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening har ej haft något att erinra mot en förutsättningslös utredning av frågan.

Utskottet anser för sin del det föreliggande spørsmålet vara av den betydelse, att en utredning bör komma till stånd rörande lämpligheten av den ifrågasatta utvidgningen av den frivilliga olycksfallsförsäkringen och sättet för dess förverkligande.

I anslutning härtill hemställde utskottet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande lämpligheten av sådan utvidgning av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att denna komme att omfatta mindre arbetsgivare och självständiga yrkesutövare, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Kungl. Maj:t anbefallde den 22 juni 1928 riksförsäkringsanstalten att verkställa den begärda utredningen. Sedan riksförsäkringsanstalten den 29 november 1930 under återopande av direktiven för 1928 års pensionsförsäkringskommittés arbete hemställt om överflyttning av utredningsuppdraget till nämnda kommitté, meddelade Kungl. Maj:t den 4 december 1930 beslut om dylik överflyttning.

1928 års pensionsförsäkringskommitté avlämnade den 18 juni 1930 tillsammans med de s. k. organisationssakkunniga ett första betänkande, innehållande dels redogörelse för vissa undersökningar angående den nuvarande pensionsförsäkringen och dess förhållande till fattigvården samt om befolkningsrörelsen och invaliditeten, dels på dessa undersökningsresultat grundade kostnadsberäkningar för invaliditets- och ålderdomsförsäkring enligt olika försäkringstekniska system (Statens offentliga utredningar 1930:15). I den till innevarande års riksdag avgivna berättelsen om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit upplyses, att kommittén har för avsikt att före avgivandet av sitt slutbetänkande avlämna ett andra betänkande, innehållande redogörelser för olika av kommittén verkställda undersökningar, ävensom att vissa delar av denna blivande publikation uppsatts i förråd.

Vid 1931 års riksdag väckte inom andra kammaren herr Osberg motion, nr 85, däri hemställdes, bland annat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t måtte skyndsamt verkställa utredning om sådan ändring av gällande lag om försäkring för olycksfall i arbete, att varje person över viss ålder bleve obligatoriskt försäkrad mot skada till följd av olycksfall i arbete, under förutsättning att behov föreläge. (Beträffande motionens övriga innehåll hänvisas till framställningen här nedan rörande försäkringens handhavande och finansiering.)

Andra lagutskottet, som behandlade motionen, begärde yttranden över densamma av riksförsäkringsanstalten, försäkringsinspektionen och försäkringsrådet, vilka samtliga avstyrkte bifall till motionen. I sitt utlåtande över motionen, nr 23, anförde utskottet efter att hava redogjort för frågans tidigare behandling:

Av den ovan lämnade redogörelsen framgår, att 1928 års riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning rörande lämpligheten av sådan utvidgning av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att denna kommer att omfatta mindre arbetsgivare och självständiga företagare. Den av riksdagen begärda utredningen pågår alltjämt och utskottet förväntar, att densamma kommer att bedrivas med all den skyndsamhet, som förhållandena medgiva. Att riksdagen utan avvaktan av de förslag till utvidgning av den frivilliga olycksfallsförsäkringen, vartill berörda utredning kan komma att giva anledning, nu skulle påkalla utredning om möjligheten att genomföra obligatorisk olycksfallsförsäkring för varje person över viss ålder, synes utskottet icke vara lämpligt.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Frågan om en sådan omläggning av det nuvarande systemet för den sociala olycksfallsförsäkringens handhavande, att detsamma skulle ankomma enbart å en statens anstalt, har förut upprepade gånger varit föremål för riksdagens bedömning. Redan vid tillkomsten av 1916 års lag var en sådan anordning av försäkringen ifrågasatt och meningarna i berörda spörsmål synnerligen delade. I ett vid 1920 års riksdag — således efter endast ett par års tillämpning av lagen — av andra lagutskottet avgivet, av riksdagens båda kamrar godkänt utlåtande, nr 32, angavs frågan kräva en allvarlig undersökning. Vidtagandet av en sådan undersökning ingick ock bland de arbetsuppgifter, som ankomma å den s. k. socialförsäkringskommittén. Nämda kommitté kom dock ej att taga ståndpunkt till frågan i vidare mån, än att i en av kommittén den 29 januari 1921 avlåten skrivelse med förslag till vissa ändringar i olycksfallsförsäkringslagen uttalades, att kommitténs flesta medlemmar gäve sin principiella anslutning till ett system med enbart en statsanstalt såsom bärare av den sociala olycksfallsförsäkringen. Ej heller kommittén för socialförsäkringens organisation, vars arbetsuppgifter omfattade jämväl nu förevarande spörsmål, kom att slutligt behandla detsamma, innan sagda kommittés arbete genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 december 1923 förklarades skola vila för att icke utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande ånyo upptagas.

Vid 1924 års riksdag framställdes i tvenne inom riksdagen väckta motioner yrkande om sådan ändring i olycksfallsförsäkringslagen, att från och med 1925 års ingång försäkring enligt samma lag endast skulle få äga rum i riksförsäkringsanstalten, därvid av motionärerna avsågs, att de ömsesidiga bolagen skulle avvecklas medelst likvidation.

I ett över dessa motioner avgivet, med nr 25 betecknat utlåtande, framhöll andra lagutskottet, efter erinran att den av Kungl. Maj:t den 1 september 1923 tillsatta s. k. statens besparingskommitté vore sysselsatt med frågor, som avsåge socialförsäkringens organisation, bl. a. att det syntes utskottet lägligt, att riksdagen hemställde till Kungl. Maj:t, att vid den fortsatta behandlingen av frågor inom socialförsäkringens område de i motionerna väckta förslagen måtte vinna det beaktande, vartill motionernas innehåll kunde giva anledning.

En hemställan av det innehåll, utskottet föreslagit, gjordes även av riksdagen.

Den 19 februari 1925 framlade statens besparingskommitté betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation. I betänkandet anförde kommittén, bland annat:

En tillfredsställande organisation av den sociala olycksfallsförsäkringen borde uppfylla bland annat följande villkor. Dels måste garantier finnas för att de skadades rättsanspråk bleve riktigt bedömda, dels borde åt arbetsgivarerna, vilka bestrede försäkringskostnaderna, lämnas tillfälle att organisera administrationen så praktiskt och ekonomiskt fördelaktigt som möjligt, dels borde slutligen organisationen vara så beskaffad, att en nära samverkan befrämjades mellan olycksfallsförsäkringen och de övriga socialförsäkringsgrenarna samt yrkesinspektionen, varigenom även vunnes ökad möjlighet att individualisera åtgärderna efter omständigheterna i varje särskilt fall.

I syfte att åstadkomma en ny organisationsform med en monopolanstalts

Försäkrin-
gens hand-
havande och
finansiering.

fördelar men utan vissa dess olägenheter föresloge kommittén, att den sociala olycksfallsförsäkringen överlämnades till en inrättning av blandad karaktär, i vars högsta ledning såväl staten som arbetsgivarna och de försäkrade arbetarna skulle vara representerade.

Försäkringsinrättningen borde enligt kommitténs mening vara organiserad efter mönster av ett enskilt företag av bolagstyp. Dess högsta ledning skulle utövas av en stämma, riksförsäkringsstämman, som bland annat skulle hava att utse direktion. Direktionen och en av densamma tillsatt direktör skulle hava den närmaste ledningen av försäkringsinrättningen. Dennas personal skulle icke vara statsanställd, utan anställas och avlönas av försäkringsinrättningen.

I försäkringsinrättningen skulle samtliga arbetsgivare, som omfattades av olycksfallsförsäkringslagen, vara skyldiga att hava sina arbetare försäkrade.

Grundtanken i kommitténs ovan skisserade organisationsförslag vore, att samtidigt som olycksfallsförsäkringens samverkan med övriga socialförsäkringsgrenar och vissa statliga myndigheter tryggades, åt arbetsgivarna lämnades största möjliga frihet att genomföra en enkel, praktisk och billig administration av försäkringen, på samma gång som man genom monopoliseringen dels undveke kostnaderna för en i detta fall ändamålslös konkurrens, dels tillgodo-gjorde sig de fördelar ur administrationssynpunkt, som försäkringens koncen-tration till en enda inrättning i flera avseenden innebure. Vidare hade kommittén i sitt förslag sökt åstadkomma, att full trygghet skulle erhållas för ett ur social synpunkt sett riktigt handhavande av olycksfallsförsäkringen.

Då landets arbetsgivare borde gälda samtliga de utgifter, som erfordrades för en ur social synpunkt sett betryggande tillämpning av olycksfallsförsäkringslagen, skulle enligt kommitténs förslag arbetsgivarna genom sina bidrag till försäkringen få bestrida kostnaderna för såväl försäkringsavdelningen som besväravdelningen och besvärnämnderna. De bidrag, som staten för närvarande lämnade till den sociala olycksfallsförsäkringen och som huvudsakligen avsåge försäkringens administration, skulle sålunda upphöra att utgå. Enligt verkställda beräkningar skulle, därest kommitténs förslag antoges, uppstå en minskning i statsutgifterna av omkring 1,310,000 kronor per år. Härvid skulle dock arbetsgivarnas årliga kostnader för försäkringens förvaltning komma att ökas med 340,000 kronor.

Vid 1925 års riksdag väcktes inom andra kammaren av herr Osberg en motion, nr 109, vari hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga, att Kungl. Maj:t ville skyndsamt verkställa utredning om sådan ändring, som kunde anses behövlig för statens övertagande av hela verksamheten för fullföljande av lagen om försäkring för olycksfall i arbete, både beträffande förvaltningen och skadeersättningar, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Andra lagutskottet hemställde i sitt över motionen avgivna utlåtande, nr 9, — under framhållande, att det vore uteslutet att fatta ståndpunkt till det av motionären berörda spørsmålet, innan det förslag till omläggning av det dåvarande systemet för den sociala olycksfallsförsäkringens handhavande framlagts, vartill besparingskommitténs betänkande kunde komma att giva anledning — om avslag å motionen.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

I proposition nr 109 till 1926 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till

reformerings av den sociala olycksfallsförsäkringens organisation, vilket förslag företedde väsentliga likheter med det av besparingskommittén utarbetade organisationsförslaget.

Uti en i anledning av berörda proposition inom andra kammaren väckt motion, nr 420, framställde herr Osberg enahanda yrkanden, som av honom framförts i förenämnda, vid 1925 års riksdag väckta motion.

Andra särskilda utskottet hemställde i sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 1, om avslag å Kungl. Maj:ts organisationsförslag ävensom herr Osbergs motion. I fråga om motionen anförde utskottet endast, att den fullständiga omläggningen av grunderna för den sociala olycksfallsförsäkringens finansiering, som motionen avsåge att åvägabringa genom att å statsverket överflytta samtliga kostnader för såväl ersättningar som förvaltning, enligt utskottets mening icke borde föranleda någon riksdagens åtgärd.

I sin ovan, s. 6, omnämnda motion nr 85 vid 1931 års riksdag framställde herr Osberg (förutom det yrkande, som ovan återgivits) även det förslag, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t måtte skyndsamt verkställa utredning om statens övertagande av hela verksamheten, både beträffande förvaltningen och skadeersättningen.

I sitt av andra lagutskottet begärda yttrande över motionen anförde riksförsäkringsanstalten:

Den remitterade motionen avser vidare att staten skulle övertaga bekostandet av alla den sociala olycksfallsförsäkringens skadeersättningar. Till detta förslag vill riksförsäkringsanstalten, utan att närmare ingå på frågan, allenast anmärka, att den nuvarande anordningen, enligt vilken kostnaden för försäkringen mot olycksfall i arbete anses böra utan avseende på vållande från arbetsgivarens sida bestridas av produktionen, bland annat medför den fördelen ur arbetarskyddssynpunkt, att vederbörande arbetsgivare erhålla en direkt ekonomisk eggelse att vidtaga åtgärder för förebyggande av olycksfall vid sina företag. Denna fördel torde icke utan vidare böra uppoftas.

Försäkringsinspektionen anförde i sitt av utskottet begärda yttrande:

Beträffande motionärens förslag att så omlägga finansieringen av den sociala olycksfallsförsäkringen, att skadeersättningarna komme att bestridas genom skattemedel i stället för genom arbetsgivarnas försäkringsavgifter, vill försäkringsinspektionen, utan att närmare ingå på skälen för att kostnaderna för olycksfallsförsäkringen ansetts böra bestridas på sätt som nu sker, erinra om följande förhållanden. Den nuvarande anordningen för olycksfallsförsäkringens finansiering genom försäkringsavgifter, som arbetsgivarna hava att erlägga, har bland annat den stora fördelen, att det hos arbetsföretagens ledning skapas ett bestämt intresse att genom förebyggande åtgärder minska olycksfallsrisken, då härigenom kostnaderna för olycksfallsförsäkringen nedbringas. Enligt försäkringsinspektionens mening är det av största vikt, att detta intresse alltmera stärkes och fördjupas genom att vederbörande försäkringsinrättningar i görligaste mån söka avväga försäkringsavgifterna med hänsyn till arten och omfattningen av de åtgärder i förebyggande syfte, som av arbetsgivarna vidtagas. Ett genomförande av motionärens förslag, enligt vilket de för bestridande av olycksfallsersättningarna erforderliga medlen skulle åvägabringas skattevägen, skulle däremot innebära, att det intresse för förebyggande åtgärder, som den nuvarande finansieringsmetoden otvivelak-

tigt är ägnad att framkalla, avkopplades i stället för att ytterligare stärkas. Det lider heller intet tvivel om att motionären i hög grad överskattat de besparingar, som han förväntar att en omläggning av den nuvarande sociala olycksfallsförsäkringen till statlig understödsverksamhet skulle medföra. Bland annat synes han hava förbisett de betydligt ökade svårigheter, som i ett stort antal fall komma att inställa sig vid prövning av frågan huruvida rätt till ersättning föreligger eller ej, därest en omläggning efter motionärens linjer skulle genomföras.

Försäkringsrådet anförde i sitt av andra lagutskottet begärda utlåtande, beträffande vars avfattning en ledamot var av skiljaktig mening:

Enligt motionen skulle försäkring i egentlig mening ej vidare ifrågakomma beträffande ersättning i anledning av olycksfall i arbete. Staten skulle direkt av statsmedel utbetala alla ersättningar.

Enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete gäller den grundsats, att ersättning till skadad arbetare utgår utan hänsyn till dennes förmögenhetsställning; storleken av ersättningen är beroende av den skadades arbetsförtjänst. Motionären synes åsyfta, att rätten till ersättning i anledning av skada till följd av olycksfall i arbete ställes i beroende av den skadades förmögenhetsvillkor och behov. Detta skulle vara att bryta mot en av de principer, på vilka olycksfallsförsäkringslagarna äro byggda. Behovsprincipens tillämpning, huru berättigad den än i och för sig kan vara, är alltid en vanskelig faktor att räkna med.

I vad mån besparing i avseende å förvaltningskostnader skulle kunna utvinnas genom en anordning sådan som den av motionären ifrågasatta kan icke i förväg bedömas. Antalet olycksfall i arbete, som måste göras till föremål för prövning ur skadeersättningssynpunkt, skulle genom utvidgningen av rätten till ersättning komma att icke oväsentligt ökas. Därför kan behovsprincipens tillämpning komma att medföra tidsödande och besvärliga, för övrigt icke alltid för vederbörande särskilt tilltalande undersökningar och utredningar.

Det nuvarande systemet, som ålägger en arbetsgivare att betala försäkringsavgifter, vilkas storlek är beroende av olycksfallsriskernas storlek i hans företag, innebär en sporre för arbetsgivaren att genom förebyggande åtgärder söka minska faran för olycksfall. Detta förhållande bör icke förbises.

En anordning sådan som den av motionären ifrågasatta kan sägas syfta till en utvidgning av de nuvarande pensionstilläggen i pensionsförsäkringen. Dylika utgå under vissa förutsättningar vid förlust eller väsentligare nedsättning av arbetsförmågan, jämväl om förlusten eller nedsättningen är beroende av skada till följd av olycksfall. Motionären torde avse att ersättning, i händelse av behov, skall utgå även vid nedsättning i lägre grad av arbetsförmågan.

Jämväl sjukförsäkringen har intresse av huru rätten till ersättning i anledning av olycksfall ordnas.

Det av motionären framställda spörsmålet kan således icke behandlas isolerat.

I fortsättningen av sitt yttrande erinrade försäkringsrådet, att frågan om sjukförsäkringens ordnande för det dåvarande vore föremål för riksdagens prövning, att 1928 års pensionsförsäkringskommitté hade att verkställa en full-

ständig utredning rörande revidering av lagen om allmän pensionsförsäkring, att de år 1929 tillkallade organisationssakkunniga hade att inom socialdepartementet biträda med utredning angående den sociala försäkrings- och hjälpverksamhetens organisation, ävensom att riksdagen, såsom ovan nämnts, år 1928 avlåtit en skrivelse till Kungl. Maj:t i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning och förslag rörande utbyggnad av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Andra lagutskottet anförde i sitt utlåtande över motionen, nr 23:

Det av motionären framförda yrkandet om ändring i grunderna för den sociala olycksfallsförsäkringens finansiering innebär, att den nuvarande olycksfallsförsäkringen skulle ersättas av en med allmänna medel bedriven understödsverksamhet. De skäl, som motionären anført till stöd för detta yrkande, kunna icke föranleda utskottet att förorda en så genomgripande förändring i den sociala hjälpverksamheten.

Motionen blev, som nämnt, på utskottets hemställan, avslagen av riksdagen.

I det utlåtande, som utskottet avgav vid förra årets riksdag med anledning av väckt motion i förevarande fråga, erinrade utskottet därom, att 1928 års riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning rörande lämpligheten av sådan utvidgning av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att denna komme att omfatta mindre arbetsgivare och självständiga företagare. Den av riksdagen begärda utredningen påginge alltjämt, och utskottet förväntade, att densamma komme att bedrivas med all den skyndsamhet, som förhållandena medgäve. Att riksdagen utan avvaktan av de förslag till utvidgning av den frivilliga olycksfallsförsäkringen, vartill berörda utredning kunde komma att giva anledning, skulle påkalla utredning om möjligheten att genomföra obligatorisk olycksfallsförsäkring för varje person över viss ålder, syntes utskottet icke vara lämpligt. Ej heller kunde de skäl, som motionären anført till stöd för sitt yrkande om ändring i grunderna för den sociala olycksfallsförsäkringens finansiering, föranleda utskottet att förorda en så genomgripande förändring i den sociala hjälpverksamheten. Vid nu företaget övervägande av motionen i de delar, vari den överensstämmer med den i fjol behandlade, finner utskottet ej anledning att frångå vad utskottet sålunda anført. **Utskottet.**

Vad därefter angår motionärens hemställan om prövning av frågan, huruvida det vore lämpligt att bestämma om grundavgifts erläggande av den obligatoriskt försäkrade efter samma grunder, som gälla för allmänna folkpensioneringen, finner utskottet denna hemställan stå i nära samband med övriga yrkanden i motionen. Med hänsyn till vad utskottet anført beträffande dessa, anser utskottet icke av förhållandena påkallat, att riksdagen begär prövning av berörda fråga.

Utskottet får förty hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 januari 1932.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman, von Sydow, Sigfrid Hansson, von Geijer, Gustaf Tamm* och *Norman*, fröken *Hesselgren* och herr *Olof Carlsson*;

från andra kammaren: herrar *Hage, Johanson* i Hallagården, *Petersson* i Lerbäcksbyn, *Aronson, Pettersson* i Hällbacken, *Sandström* i Nyland, *Björnberg* och *Gardell* i Gans.
